

BİLİŞSEL DEĞERLENDİRME GÖRÜŞMESİ (BDG)

Hastanın Adı Soyadı:

Tarih: / /

Hastanın son aylardaki bilişsel işlevselliğini hasta ve yakını ile görüşerek kendi klinik kanınızı oluşturduktan sonra aşağıdaki şiddet derecelerini kullanarak değerlendirme yapınız.

1. Normal, bozukluk yok, 2. En düşük düzeyde bilişsel bozulma, fakat işlevsellik genellikle olağan, 3. İşlevsellik üzerinde biraz etkili olan hafif düzeyde bilişsel bozulma, 4. İşlevsellik üzerinde belirgin etkili olan orta dereceli bilişsel bozulma, 5. Günlük işlevselliği etkileyecek düzeyde ciddi bilişsel bozulma, 6. Bağımsız yaşamayı engelleyecek düzeyde ağır bilişsel bozulma, 7. Kişinin kendisine ya da başkalarına zarar verecek düzeyde bilişsel bozulma var.

İŞLEM BELLEĞİ	
1. Yeni öğrenilen sözel bilgileri kısa sürede akılda tutmada güçlük çekme (Anlık kullanıma yetecek kadar)	
<i>Yeni tanıştığınız insanların isimlerini hatırlamakta zorluk çeker misiniz? Size söylenen telefon numaralarını tekrar etmekte sorun yaşar mısınız? Doktorunuzun görüşme sırasında söylediklerini hatırlamakta sorun yaşar mısınız? Bilgileri hatırlamak için bir yere yazma gereksinimi duyar mısınız? Bir toplantıya gittiniz, beş kişiyle yeni tanıştınız, bu kişilerin isimlerini duyduktan kısa bir süre sonra bu isimlerden kaç tanesini hatırlayabilirsiniz? Hatırlamadıklarınız varsa: Bu isimleri hatırlamanız için kaç kere tekrarlanması gerekir? Bilmediğiniz bir telefon numarasını öğrenmek için 118'li numaraları aradığınızda, söylenen numarayı aklınızda tutabilir misiniz?</i>	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
2. Akıldan işlem ya da hesaplamaları "anında" yapmada güçlük çekme	
<i>Aliş-veriş yaparken beklediğiniz para üstünü hesaplama konusunda güçlük yaşar mısınız? Kredi kartı borcunu ya da faturaları öderken rakamları aklınızda tutmakla ilgili sorun yaşar mısınız?</i> Hatırlatma: Hasta faturaları kendisi ödemiyorsa nedenini sorun. Eğer hasta, bu tür işleri annesinin yaptığını söylerse, ödemeyi siz yapıyor olsaydınız sayıları aklınızda tutabilir miydiniz? şeklinde sorulabilir.	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
DİKKAT / UYANIKLIK	
3. Dikkati sürdürmede (yoğunlaşmada) sorun yaşama (Dikkat dağıtan bir durum olmaksızın)	
<i>Dikkatinizi sürdürmede sorun yaşar mısınız? Sıklıkla ara verir misiniz? Televizyon izlerken, radyo dinlerken ya da bir metin okurken dikkatinizi vermekte sorun yaşar mısınız? Bir yazı okuduktan ya da film izledikten sonra ne okuduğunuzu/izlediğinizi hatırlayabiliyor ya da başkaları ile bunları tartışabiliyor musunuz? Kısa bir süre önce okuduğunuz yazıyı ya da izlediğiniz televizyon programını unuttuğunuz oluyor mu?</i>	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
4. Bir konu üzerine odaklanmada güçlük çekme (Eğer ortada dikkat dağıtan belirgin bir durum yoksa)	
<i>Markette ihtiyacınız olan şeyi bulmakta sorun yaşar mısınız? Yönlendirme işaretlerine bakarak yolunuzu bulmakta zorluk çeker misiniz?</i> Hatırlatma: Hastaya hastanede tabelalara bakarak gideceği yeri bulmada sorun yaşayıp yaşamadığını sorduğunuzda hasta bu hastaneyi zaten çok iyi bildiğini söylüyorsa, hastaya ilk kez gittiği bir hastanede olsaydı gideceği yeri bulmada sorun yaşayıp yaşamayacağı sorulabilir.	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
SÖZEL ÖĞRENME VE BELLEK	
5. Sözel bilgileri öğrenme ve hatırlamada sorun yaşama	
<i>Yönergeleri ya da önemli bilgileri öğrenme ve daha sonra hatırlamada sorun yaşar mısınız (Örn: İlaçların alım saati)? Tanıştıktan sonra insanların isimlerini öğrenme ve hatırlamada sorun yaşar mısınız? Hatırlamak için bazı şeyleri yazmaya gereksinim duyar mısınız? Bir yere yazmazsanız ne olur? Yazdığınız halde başkalarının yardımına gereksinim duyduğunuz olur mu?</i>	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
6. Son zamanlardaki olayları hatırlamada güçlük yaşama	
<i>Başkalarının size yaşamış olayları hatırlatmasına gereksinim duyduğunuz olur mu? Bir akşam önce ne yediğinizi hatırlıyor musunuz? Son günlerdeki haberler hakkında bilgi verebilir misiniz? Son günlerde evde ya da dışarıda yaptığınız bir etkinlik varsa, bilgi verebilir misiniz?</i>	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
AKIL YÜRÜTME VE SORUN ÇÖZME	
7. Gerektiğinde farklı planlar geliştirme konusunda esnekliğin olmaması	
<i>Planlarınız bozulduğunda yeni seçenekler bulurken zorlanıyor musunuz? (Örn: O gün mutlaka halletmeniz gereken bir iş için düzenli olarak kullandığınız ulaşım aracı yoksa ya da genellikle gittiğiniz mağaza kapalıysa ne yaparsınız?)</i> Hatırlatma: Hastanın eve döneceğini söylemesi durumunda bunun, seçenek oluşturma yetisindeki bozukluktan mı yoksa yoksunluk belirtilerinden mi kaynaklandığının ayırt edilmesi gerekir.	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
8. Çözüme yönelik karar verme durumlarında sorun yaşama	
<i>Eğer... (elektrikler kesilirse... anahtarı evde unutursanız... lavabo tıkanır... ampul patlarsa...) ne yaparsınız?</i> Hatırlatma: "Bina görevlisini/çilingiri/tamirciyi/elektrikçiye çağırırım, ararım" yanıtı "Bina görevlisine/çilingire/tamirciyeye/elektrikçiye ulaşamazsanız ne yaparsınız?" şeklinde devam ettirilmelidir.	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
İŞLEM YAPMA HIZI	
9. Görevleri yapma hızında düşme	
<i>Yaptığınız işlerin olması gerekenden daha uzun sürdüğünü düşünür müsünüz (Örn: Yemek yapma, alış-veriş yapma, eşyaları düzenleme, yönergeleri okuma)?</i> Hatırlatma: Hastanın kendi işlem yapma hızı hakkında içgörüsü yoksa bir başkasının (örn: annesinin) hastanın işleri bitirmede yavaş olduğundan şikayet edip etmediği sorulabilir.	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)
TOPLUMSAL BİLİŞ	
10. Başkalarının niyet ve bakış açılarını anlamakta zorluk çekme	
<i>Diğer insanların düşünce ve niyetlerini anlamakta zorluk çeker misiniz? Yüz ifadelerinden, ses tonlarından ya da davranışlarından o kişilerin niyetlerini ya da duygularını anlayabilir misiniz? Siz konuşurken karşıdaki kişi saatine bakarsa, onun ne hissettiğini düşünürsünüz?</i>	
	(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7)

ŞİZOFRENİDE BİLİŞSEL BOZULMANIN KLİNİK GENEL İZLENİMİ (ŞBBKGI)

Bu hasta için toplanan tüm bilgileri göz önüne alarak bilişsel işlevsellik alanlarının günlük yaşamı nasıl etkilediğini, günlük işlevlerini yerine getiren herhangi biri ile karşılaştırarak bilişsel bozulmanın genel şiddetini derecelendirin, bu kişi bilişsel olarak hangi şiddette etkilenmiş?

1 = Normal, bilişsel bozulma yok

2 = Sınırdan bozulma

3 = Hafif bozulma

4 = Orta derece bozulma

5 = Belirgin bozulma

6 = Şiddetli bozulma

7 = En şiddetli bozulma

İŞLEVSELLİĞİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ - ŞİZOFRENİDE BİLİŞ (İGD-ŞB)

Pek çok etkinlikte üst düzeyde bilişsel işlevsellik vardır, bilişsel işlev gerektiren sorunların çözümünde 91-100 üst düzey zihinsel işlevsellik sürdürülmektedir.

Bilişsel eksiklik yok ya da en alt düzeydedir (ara sıra bellek yanılgıları ya da sözcük bulmakta güçlük 81-90 çekse de), tüm bilişsel alanlarda işlevsellik iyidir, bilişsel alanla ilgili görevlerde etkin işlevsellik ve katılım gösterir, bilişsel başarıyla ilgili olağan endişeler dışında sorun yoktur.

Bilişsel eksiklikler varsa bile bunlar gelip geçicidir ve stres durumlarında ortaya çıkan olağan tepkilerdir 71-80 (Örn: Aile içinde bir tartışma sonrası yoğunlaşma zorluğu); bilişsel eksiklik nedeniyle toplumsal, iş ya da akademik işlevsellikte hafif bir bozulma vardır.

Bazı hafif bilişsel belirtiler (Örn: Yoğunlaşma zorluğu ya da bellek yanılgıları) ya da bilişsel sorunlar 61-70 nedeniyle toplumsal, iş ya da akademik işlevsellikte bazı zorluklar yaşar (Örn: Bilişsel sorunlar nedeniyle okuldaki bir dersi tekrar etmek zorunda kalmıştır).

Orta derecede bilişsel belirtiler (Örn: Dikkatini vermede sürekli sorun yaşama ya da programlanmış 51-60 etkinlikleri unutma) YA DA bilişsel sorunlar nedeniyle toplumsal, iş ya da akademik işlevsellikte orta derecede zorluk yaşar (Örn: Devamsızlık nedeniyle okulu bırakmak zorunda kalmıştır).

Ciddi bilişsel sorunlar (Örn: Dikkat, bellek ya da planlamayla ilgili sürekli sorunlar) YA DA bilişsel 41-50 sorunlardan dolayı toplumsal, iş ya da akademik işlevsellikte herhangi bir ciddi bozulma vardır (Örn: Bilişsel eksiklikler nedeniyle aile sorunları yaşar, işini sürdürmez).

Toplumsal, iş ya da akademik işlevselliği bozan şiddetli bilişsel sorunlar (Örn: Kişi normal bir iş yerinde 31-40 çalışamaz, destekli bir işte bile zorluk yaşar, yaşam alanındaki günlük işlerini sürdürmekte zorlanır).

Bilişsel bozulma, anlamlı iletişimi ve hedefe yönelik davranışları da içerecek şekilde işlevselliğin tüm 21-30 alanlarını etkileyecek düzeyde belirgindir (Örn: Karşılıklı konuşmayı sürdürmede, günlük yaşamdaki temel gereksinimleri karşılamada zorluk yaşar).

Bilişsel bozulma nedeniyle kendine ya da başkalarına zarar verme açısından bazı riskler vardır 11-20 (yargılamada /planlamada belirgin bozulmalar, davranışlarının sonuçlarını anlamada yetersizlik, sıklıkla amaçsız dolaşma ya da yönelimde bozulma hali).

Kendine ya da başkalarına zarar verme tehlikesi YA DA bilişsel bozulmadan dolayı kişisel temizliğini 1-10 sürdürmemeye (Örn: Anlamlı iletişimin olmaması, davranışlarını düzenlemedeki sorunlar nedeniyle özbakımını sağlayamama).

Kaynak: Bosgelmez S, Yildiz M, Yazici E, Inan E, Turgut C, Karabulut U, Kircali A, Tas HI, Yakisir SS, Cakir U, Sungur MZ. The reliability and validity of the Turkish version of Cognitive Assessment Scale (CAI-TR). Klin Psikofarmakol Bul 2015; 25(4):365-80.